

- በዚህ ችሎት ጥቅምት 19 ቀን 2002 ዓ.ም. ተሰጥቶ የነበረው እግድ ተነስቷል፤ ይጻፍ።
- መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

የሰ/መ/ቁ. 48621

ሰኔ 30 ቀን 2002 ዓ.ም

ዳኞች:- ሓገስ ወልዱ

ኒሩት መለሰ

ታፈሰ ይርጋ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች:- አቶ አብደላ ሁሴን ከለር ላብራቶሪ ኃ/የተ/የግ/ማህበር - ጠበቃ አቶ ሣሙኤል ኤፍሬም - ቀረቡ

ተጠሪ:- የፌዴራል አገር ውስጥ ገቢ ባለሥልጣን - ዓቃቤ ሕግ ግርማ ወልደማሪያም -ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍርድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ፣ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤትና የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው ውሣኔ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ስላመለከቱ ነው። የክርክሩ መነሻ አመልካች የፌዴራል አገር ውስጥ ገቢና ጉምሩክ ባለሥልጣን በሰጠው የገቢ ግብር እና የተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ማስታወቂያ ባለመስማማት ይግባኝ ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ለማቅረብ በሕገ መሰረት ማስያዝ የሚገባቸውን ገንዘብ በወቅቱ አስይዘዋል ወይስ አላስያዙም የሚለው ነጥብ ነው።

አመልካች የገቢ ግብር ማስታወቂያና የተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ማስታወቂያ ከደረሳቸው በኋላ በሰላሣኛው ቀን ማለትም ሰኔ 8 ቀን 1999 ዓ.ም ለሁለቱም ግብሮች CPO በማሰራት ከተጠሪ ቢሮ ድረስ መሄዳቸው ለገቢ ግብር ማስያዝ የሚገባቸውን ገንዘብ 8/10/99 አስይዘው የጨረሱ መሆኑንና ለተጨማሪ እሴት ታክስ ማስያዝ የሚገባቸውን ገንዘብ ሰኔ 8 ቀን 1999 ዓ.ም ለማስያዝ ከተጠሪ ቢሮ አስራ አንድ ሰዓት በኋላ ያቀረቡ ቢሆንም ሰራተኞችና የሚመለከታቸው የሥራ ኃላፊዎች ወጥተው ስለነበር ሣይስይዙ ተመልሰው ተከታዮቹ ቀናት የቅዳሜና እሁድ ስለነበሩ 11/10/99 ገንዘቡን የማስያዝ ሂደቱን አጠናቅቀው ይግባኝ እንዲታይላቸው ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ አቅርበዋል። የግብር ይግባኝ ሰሚ ይግባኝ የቀረበው በአዋጅ ቁጥር

285/94 አንቀጽ 43 ንሱስ አንቀጽ 1 መሰረት በሰላላ ቀን ውስጥ መያዝ ያለበት ገንዘብ ተይዞ ባለመሆኑና ጊዜው ካለፈ በኋላ ያቀረበ በመሆኑ ይግባኝ ተቀባይነት የለውም በማለት ወስኗል። አመልካች ይግባኝ ለከፍተኛው ፍርድ ቤት ይግባኝ ቢያቀርቡም የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜው አልፏል ወይስ አላለፈም የሚለው ክርክር የፍሬ ጉዳይ ክርክር እንጅ የሕግ ነጥብ ባመለሰኑ ይግባኝን አልተቀበልኩትም በማለት ይግባኝን ውድቅ አድርጎታል። አመልካች ይግባኝ ለፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ችሎት ይግባኝ አቅርበው ይግባኝ ሰሚ ችሎቱ ግራ ቀኙን ካከራከረ በኋላ የከፍተኛው ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሣኔ አጽንቶታል።

አመልካች የገቢ ግብር ማስታወቂያ ይግባኝ ለማቅረብ ማስያዝ ያለብንን CPO እና የተጨማሪ እሴት ታክስ ማስታወቂያ ላይ ይግባኝ ለማቅረብ ማስያዝ ያለብንን ገንዘብ በCPO አሰርተን ተጠሪ መሥሪያ ቤት የቀረብነው 8/10/99 ነው። የገቢ ግብርን ተቀብሎ ደረሰኝ ሲሰጠን የተጨማሪ እሴት ታክስ ለመክፈል ያቀረብነውን CPO በተመለከተ ኮንፒውተር ብለሽት አጋጥሞታል በሚልና በሌሎች ምክንያቶች ደረሰኝ ሳይሰጠን ተመልሰናል። እለቱ አርብ ስለነበር ቅዳሜና እሁድ ቆይተን ሰኞ 11/10/99 ደረሰኝ ተቆርጦ የተሰጠን ሲሆን ለክፍያ ያቀረብነው 8/10/99 መሆኑን በደብዳቤ ገልጾ ጽፎልናል። የተጠሪ ምስክሮችም ይህንን አስረድተዋል። በግብር ተቀባዩ መሥሪያ ቤት (ተጠሪ)ለተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ደረሰኝ ሣናገኝ 8/10/99 መመለሳችንና ደረሰኝ 11/10/99 ተቆርጦ የተሰጠን መሆኑ በእኛ ችልተኝነት ይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜው እንዳለፈ የሚያስቆጥር አይደለም። ይህ የሕግ ትርጉም የሚጠይቅ አከራካሪ ነጥብ ሆኖ እያለ የፍሬ ጉዳይ ክርክር ነው ተብሎ መታለፉ መሰረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በማለት አመልክተዋል። ተጠሪ ለተጨማሪ እሴት ታክስ ደረሰኝ የተሰራላቸው 11/10/99 መሆኑን አመልካች አምነዋል። የግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤው ጊዜው አልፏል ወይስ አላለፈም የሚለውን አጣርቶ መያዣው በወቅቱ ያልተከፈለ መሆኑን በሚረጋገጥ መያዣቸው ጊዜው ካለፈ በኋላ የተከፈለ መሆኑን አረጋግጦ የሰጠው ውሣኔ የፍሬ ጉዳይ ክርክር እንጅ የሕግ ክርክር ባለመሆኑ የበታች ፍርድ ቤቶች የፈጸሙት የሕግ ስህተት የለም በማለት መልስ ሰጥቷል አመልካች የመልስ መልስ አቅርበዋል።

ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው የጽሑፍ ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ጉዳዩን መርምረናል። ጉዳዩን እንደመረመርነው አመልካች ይግባኝ ለማቅረብ ማስያዝ ያለባቸውን ገንዘብ ያስያዙት መቼ ነው? ይግባኝ ለማቅረብ መያዝ የሚገባው ገንዘብ ጊዜው ከማለፉ በፊት በማስያዝ አመልካች ይግባኝ አቅርቧል ወይስ አላቀረበም የሚለው ነጥብ የሕግ ትርጉም የሚያስፈልገው ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል። አመልካች ይግባኝ ለማቅረብ ማስያዝ የሚገባቸውን ገንዘብ በCPO ለማሰራት ከተጠሪ ቢሮ ሰላላ ቀን ከማለፉ በፊት ቀርበው የገቡ መሆኑና ተጠሪ የገቢ ግብር ይግባኝ ለማቅረብ በCPO ያቀረቡትን መያዣ ደረሰኝ ቆርጦ 8/10/99 ዓ.ም የሰጠ ሲሆን የተጨማሪ እሴት ታክስ ግብር ውሣኔ ላይ ይግባኝ ለማቅረብ በመያዣነት ያቀረቡትን CPO 8/10/99 ከተቀበለ በኋላ በተለያዩ ምክንያት ደረሰኝ ቀርቦ መስጠት እንዳልቻለና ደረሰኝን 11/10/99 ዓ.ም ቆርጦ የሰጠ መሆኑ በማስረጃ የተረጋገጠ ፍሬ ጉዳይ ነው።

እዚህ ላይ የሚነሳው ጥያቄ አመልካች ይግባኝ ለማቅረብ ማስያዝ የሚገባቸውን ገንዘብ መያዣው በሚፈፀምበት ሥርአት በCPO አሰርተው ለተጠሪ ጊዜው ከማለፉ በፊት ማቅረባቸው ከተረጋገጠ CPO ለክፍያ ያቀረበውን ገንዘብ አወራርዶ ደረሰኝ ለመስጠት ተጠሪ በአጋጠመው የአሰራር ወይም ሌላ ችግር ምክንያት ቀናት ወይም ወራት ቢወሰድበት ይግባኝ ባዩ ይግባኝ ለማለት መክፈል ያለበትን ገንዘብ በጊዜው አልከፈለም ሊባል ይገባል ወይ? የሚለው ነው። ይህ ጥያቄ ከሕጉ አጠቃላይ መንፈስና ዓላማና ሕግ አውጭ ሊያሳካው ከሚፈልገው ግብ አንፃር መመርመርና ውሣኔ ማግኘት አለበት። ሕግ አውጭው የግብር ውሣኔ ማስታወቂያ የደረሳቸው ሰዎች የውሣኔ ማስታወቂያ በደረሳቸው በሰላላ ቀን ውስጥ ማስያዝ የሚገባቸውን ገንዘብ 50% ለግብር ሰብሳቢው መሥሪያ ቤት በማስያዝ ይግባኝ ማቅረብ እንዳለባቸው በአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 43/1/ ሲደነግግ ግብር ከፋዩ ለግብር አስገቢው መሥሪያ ቤት ገንዘቡን ገቢ እንዲያደርግ ለማስገደድ እንጅ ገንዘቡ ገቢ ሆኖ ግብር ሰብሳቢው መሥሪያ ቤት ደረሰኝ ሳይሰጥ ቢቆይ ለመሥሪያ ቤቱ የአሰራር ድክመትና ችግር ምክንያት ግብር ከፋይ ይግባኝ የማቅረብ መብቱ እንዲጠበብ በማሰብ አይደለም። ስለዚህ አመልካች ተጠሪ ክፍያ በሚቀበልበት ሥርአት በማሟላት ማለትም በCPO መክፈል አለብህ ተብሎ የተወሰነበትን የተጨማሪ እሴት ታክስ 50% የግብር ውሣኔ ማስታወቂያ በደረሰው በሰላላቸው ቀን ማለትም 8/10/99 ለተጠሪ ገቢ አድርጓል። የህም አመልካች ከላይ ከተጠቀሰው የሕግ ድንጋጌ የተወሰነው ጊዜ ከማለፉ በፊት ለተጠሪ ገቢ አድርገዋል። ተጠሪ ሰላላ ቀኑ ከማለፉ

በፊት በCPO ገቢ ለሆነለት ገንዘብ ደረሰኝ ቆርጦ ያሰጠው ከሶስት ቀን በኋላ ማለትም 11/10/99 መሆኑ ይግባኝ ለማቅረብ ማስያዝ ያለበትን ገንዘብ አመልካች ከሰላሳ ቀን በኋላ ነው ገቢ ያደረገው ከሚለው መደምደሚያ ላይ የሚያደርስ አይደለም። በግብር ሰብሳቢው መሥሪያ ቤት በኩል ያሉ የአሰራር ችግሮችና ጉድለቶች መሰረታዊ የሆነውን የአመልካችን ይግባኝ የማቅረብ መብት በማያጣብብ ሁኔታ በመተርጎም የግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሰጠው ውሳኔ የሕጉን ድንጋጌ አተረጋግጦምና ተፈጻሚነት የሚመለከት እንጅ የፍሬ ጉዳይ ክርክር አይደለም። በመሆኑም የከፍተኛው ፍርድ ቤትና የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት ጉዳዩ የፍሬ ጉዳይ ክርክር ነው በማለት ይግባኝ ሰሚ ጉባኤው ለአዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 43 ንኡስ አንቀጽ 1 የሰጠውን የተዛባ ውሳኔ ሳይቀር ማለፋቸው መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።
2. የከፍተኛው ፍርድ ቤትና የጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ችሎት የሰጡት ውሳኔ ተሸሯል።
3. አመልካች የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ከማለፉ በፊት የመያዣነት መክፈል የሚገባውን ገንዘብ ለተጠሪ ያስያዙ በመሆኑ የቀረበለትን ይግባኝ በመመርመርና የግራ ቀኙን ክርክር በማስማት ውሳኔ እንዲሰጥበት ጉዳዩን ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ በፍትሁብነት ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር 341 ንኡስ አንቀጽ 1 መሰረት መልስን ልክንለታል። ይፃፍ።
4. በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ።

ይህ ፍርድ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ

ወክልና